

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО АГРАРНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

В нинішніх умовах глобалізації проблема продовольчої безпеки належить до першочергових і найважливіших проблем життєзабезпечення населення та розвитку суспільства. Протягом останнього десятиріччя особлива увага світового співтовариства привернута до необхідності максимальної мобілізації людських, матеріально-технічних та інтелектуальних ресурсів кожної країни для безперервного нарощування виробництва продуктів харчування, поліпшення їх якості й збалансованості за поживними елементами.

Вітчизняні та зарубіжні науковці довели, що ефективне вирішення продовольчої безпеки визначається багатьма чинниками. Основними з них слід вважати такі: по-перше, рівні продуктивності, стабільності та ефективності функціонування національного агропромислового комплексу, зокрема його аграрної сфери; по-друге, наявність у країні всебічно розвинутого і прозорого аграрного ринку, насичення його високоякісними та екологічнобезпечними продуктами харчування. Крім цього, розв'язання проблеми продовольчої безпеки залежить від збалансованості між попитом і пропозицією на агропродовольчому ринку, а також рівнів доходів і купівельної спроможності населення країни.

Розвиток національного аграрного ринку вимагає злагодженого функціонування ринкових механізмів, створення необхідної інфраструктури, яка б реагувала на зміни кон'юнктури ринку, інформувала про це товаровиробників і визначала конкурентоспроможність їх продукції. Формування кон'юнктури агропродовольчого ринку має впливати на діяльність підприємств та індивідуальних товаровиробників шляхом встановлення наявності попиту і пропозиції на товар, що дасть змогу визначати його необхідну кількість, рівня цін та можливих каналів збуту. Після з'ясування наявності попиту на продукцію підприємств необхідно визначитися, як виробляти та скільки коштів потрібно для виробництва продукції, за яким цінами і каналами її реалізувати.

Нинішні передумови склались таким чином, що для прискореного вирішення проблем продовольчої безпеки і формування конкурентоспроможного аграрного ринку в Україні необхідні цілеспрямоване відтворення й модернізація агропромислового виробництва на прогресивній техніко-технологічній основі та раціональне використання ресурсного потенціалу вітчизняного АПК. Це стосується, насамперед, матеріально-технічної бази аграрного виробництва, без нарощення й оновлення якої з використанням сучасних досягнень науково-технічного прогресу і формування досконалої, ефективної та енерго-, ресурсо- й природозберігаючої системи машин і механізмів в усіх аграрних підприємствах практично неможливо вирішити зазначені завдання.

Аналіз світового досвіду показує, що формування ефективного аграрного ринку є доволі складною справою, оскільки вимагає вирішення багатьох суперечливих питань. По-перше, на ньому потрібно зберегти дієву конкуренцію, одночасно створивши можливості позаринкового узгодження дій суб'єктів ринкових відносин. По-друге, необхідно задіяти стимули стабілізації чи нарощування агропромислового виробництва, не допускаючи при цьому створення надмірних запасів продукції, яка не знаходить збуту. По-третє, підтримання внутрішньої конкуренції потрібно узгодити з виваженим захистом вітчизняного товаровиробника від зовнішніх конкурентів. У загальній системі формування цього життєво необхідного ринку заходи державного регулювання не повинні ставати на заваді підприємницькій ініціативі, творчим пошукам, розробці та здійсненню інноваційних проектів щодо адаптації вітчизняного ринку до світових правил торгівлі.

Вважаємо, що прагнення України вступити до СОТ, а в перспективі інтегруватися з європейською і світовою економіками повинно базуватись на створених державою на належному рівні умовах щодо підвищення конкурентоспроможності аграрного ринку.

Важливою передумовою подальшого розвитку вітчизняного аграрного ринку має стати підвищення рівня його конкурентоспроможності відповідно до вимог СОТ. Досягнутий рівень розвитку аграрного ринку з входженням до цієї світової структури матиме як переваги, так і певні ризики. До переваг, насамперед, слід віднести відкритість ринків країн-членів СОТ для української агропродовольчої продукції, поступове поширення на вітчизняний аграрний сектор міжнародних правил торгівлі, страхування, кредитування, інвестування тощо.

Найбільшим ризиком від набуття членства в СОТ стане поступове зменшення рівня захисту внутрішнього продовольчого ринку. Як стверджують вітчизняні вчені-аграрники, це може призвести до деякого зниження – на 5–10%, залежно від видів продукції – забезпечення продовольчих потреб населення за рахунок продукції вітчизняного виробництва. Найбільше зниження можливе за тими видами продукції, котру виробляють переважно в селянських господарствах, і яка має низький рівень передпродажної підготовки. До неї належать молоко, картопля, овочі, фрукти.

Таким чином, для пом'якшення негативних наслідків від приєднання до СОТ потрібні заходи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності аграрного ринку за рахунок державної підтримки великотоварних спеціалізованих господарств та розвитку інфраструктури ринку.